Галіна ГРЫЖМАЛОВІЧ

Урок выніковага абагульнення па курсу
"Гісторыя Беларусі: другая палова XIII — першая палова XVI ст."

VII клас

На ўроку выніковага абагульнення праводзіцца праверка ведаў вучняў па вучэбнаму курсу. Вучні адказваюць на пытанні вусна і пісьмова. Іх веды ацэньвае настаўнік і вучні-кансультанты.

Мэта ўрока: замацаваць, абагульніць і пашырыць веды вучняў; развіваць мову вучняў, ствараць умовы для выказвання сваіх думак; выхоўваць калектывізм пры групавой рабоце і цікавасць да гісторыі сваёй Бацькаўшчыны.

Забеспячэнне ўрока: карткі з заданнямі, карткі для індывідуальнага апытання, памяткі для кансультантаў, насценныя карты "Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага (1220—канец XIII ст.)", "Вялікае Княства Літоўскае, Рускае, Жамойцкае ў XIV—XV стст.".

План урока

1. Франтальнае апытанне.

I. Утварэнне ВКЛ.

II. Умацаванне велікакняжацкай улады і пашырэнне тэрыторыі ВКЛ.

III. Органы ўлады Вялікага Княства Літоўскага.

2. Самастойная работа ў групах.

3. Бліц-апытанне.

4. Падвядзенне вынікаў урока. Самаацэнка.

Ход урока

Уступнае слова настаўніка. Гісторыю называюць настаўніцай жыцця. І гэта сапраўды так. Вывучаючы мінулае, мы лепш разумеем сучаснасць, у нас з'яўляецца магчымасць прадбачыць будучыню. Чалавек, які добра ведае шляхі развіцця сваёй Радзімы, становіцца патрыётам.

Вернемся ў XIII—XVI стст., успомнім пра шматэтнічную дзяржаву, у якую ўваходзілі ў той час беларускія землі — Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае. На ўроку вы будзеце працаваць у 5 групах. Дапамагаць вам будуць кансультанты, якім прапануецца памятка для групавой работы і картка індывідуальнага апытання.

ГРЫЖМАЛОВІЧ Галіна Паўлаўна.
Настаўніца СШ № 173 Мінска. Нарадзілася ў в. Чапялі Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці. У 1975 г. закончыла гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Працавала старшай піянерважатай, арганізатарам выхаваўчай работы СШ № 36 Мінска, потым настаўніцай у СШ № 5, метадыстам метадычнага кабінета Заводскага раёна Мінска. Мае вышэйшую кваліфікацыйную катэгорыю.

gisdapamoga.bspu.by

1. Франтальнае апытанне.

I. Утварэнне ВКЛ.

Пытанні і заданні:

1. У якім стагоддзі было створана Вялікае Княства Літоўскае? *(У XIII ст.)*

2. На якой тэрыторыі ўзнікла ВКЛ? Назавіце першую сталіцу Княства. *(На тэрыторыі Верхняга Панямоння, Навагрудак.)*

3. Пакажыце на карце першую сталіцу ВКЛ.

4. Якімі былі эканамічныя і знешнепалітычныя прычыны ўтварэння ВКЛ? *(Развіццё гаспадаркі і гарадоў, неабходнасць сумеснай абароны балтаў і славян ад набегаў крыжакоў і татара-манголаў.)*

5. Якімі шляхамі ішло аб'яднанне беларускіх і літоўскіх зямель? *(Ваеннай сілай, на дагаворнай аснове, заключэннем дынастычных шлюбаў.)*

6. Хто быў першым вялікім князем Літоўскім? *(Міндоўг.)*

7. Калі і дзе ён каранаваўся? *(У 1253 г. у Навагрудку.)*

II. Умацаванне велікакняжацкай улады і пашырэнне тэрыторыі ВКЛ.

Заданні і пытанні:

1. Назавіце імёны вялікіх князёў літоўскіх XIII—XIV стагоддзяў.

2. Калі і хто з вялікіх князёў літоўскіх перанёс сталіцу Княства з Навагрудка ў Вільню? *(Гедзімін у 1323 г.)*

3. Які вялікі князь літоўскі і калі здзейсніў тры паходы на Маскву? *(Альгерд у 1368, 1370, 1372 гг.)*

4. Якая падзея адбылася 14 жніўня 1385 г. у замку Крэва? *(Была заключана унія паміж Вялікім Княствам Літоўскім і Польскім Каралеўствам. Паводле яе вялікі князь літоўскі Ягайла станавіўся польскім каралём і захоўваў сваю ўладу ў ВКЛ. Ён павінен быў ахрысціць літоўскае насельніцтва па каталіцкім абрадзе.)*

5. Назавіце дзве важныя ваенныя падзеі, якія адбыліся пры вялікім князе літоўскім Вітаўце. Калі яны адбыліся? *(У 1399 г. на р. Ворскле войскі ВКЛ на чале з Вітаўтам пацярпелі паражэнне ад татарскага войска. У 1410 г. адбылася Грунвальдская бітва, у якой аб'яднаныя сілы ВКЛ і Польскага Каралеўства перамаглі войска Тэўтонскага ордэна.)*

6. Назавіце дзве найбуйнейшыя бітвы літоўскіх войскаў пачатку XVI ст. *(У 1506 г. войска ВКЛ на чале з ваяводам Міхаілам Глінскім разграміла войска крымскіх татараў пад Клецкам. У 1514 г., 8 верасня, пад Оршай аб'яднанае войска ВКЛ і Польскага Каралеўства пад камандаваннем вялікага гетмана літоўскага Канстанціна Астрожскага атрымала бліскучую перамогу над маскоўскім войскам.)*

III. Органы ўлады Вялікага Княства Літоўскага.

Пытанні і заданні:

1. Якія органы ўлады былі ў ВКЛ у XV ст.? *(Вялікі князь і рада.)*

2. Калі быў выдадзены першы зборнік законаў ВКЛ і якая яго роля? *(Першы зборнік законаў ВКЛ, Судзебнік, быў выдадзены ў 1468 г. Ён устанавіў адзіныя ва ўсім княстве віды пакаранняў за злачынствы: грашовы штраф, смяротнае пакаранне і г.д. Напісаны на старабеларускай мове.)*

3. Які дакумент быў выдадзены ў 1492 г. і ў чым яго сутнасць? *(Вялікі князь Аляксандр выдаў прывілей, паводле якога абавязаўся без дазволу рады не рабіць ніякіх расходаў і не раздаваць самаўладна дзяржаўныя пасады.)*

4. Назавіце дзяржаўныя вышэйшыя пасады ў ВКЛ. *(Маршалак, гетман, канцлер, падскарбі, кашталян.)*

5. Каму ў ВКЛ належала ўлада на месцах? *(У XV ст. ваяводствам кіраваў ваявода, а паветам — стараста.)*

6. Напішыце на класнай дошцы схему дзяржаўнага кіравання ВКЛ у сярэдзіне XVI ст.

7. Назавіце асноўныя зборнікі законаў ВКЛ. *(Судзебнік Казіміра 1468 г., Статут ВКЛ 1529 г., Статут ВКЛ 1566 г.)*

2. Самастойная работа ў групах.

Настаўнік прапануе для ўсіх груп аднолькавыя заданні.

Пад кіраўніцтвам кансультантаў вучні выконваюць 5 заданняў. З пачуццём добразычлівасці і цярплівасці, уважліва і аб'ектыўна кансультанты ацэньваюць веды кожнага вучня. Кансультант фіксуе іх у картцы індывідуальнага апытання, у якой пазначана прозвішча вучня і графа для выстаўлення балаў па прапанаваных заданнях. Пасля выканання кожнага задання кансультант падводзіць вынікі. Пасля выканання ўсіх заданняў падводзіцца агульны вынік.

Заданне 1. Выберыце правільны адказ.

1. Першым вялікім князем літоўскім быў: а) Даўмонт; б) Трайдзень; в) *Міндоўг*.

2. Герб "Пагоня" быў уведзены: а) *Віценем*; б) Гедзімінам; в) Альгердам.

3. Вільня стала сталіцай ВКЛ пры вялікім князю: а) Віценю; б) *Гедзіміне*; в) Альгердзе.

4. На аўтаномнай аснове ў склад ВКЛ увайшлі княствы: а) *Полацкае*; б) *Віцебскае*; в) Менскае.

5. Гарадзельскі прывілей быў падпісаны ў 1413 г. Ён паклаў пачатак: а) адзінству ВКЛ і Польскага Каралеўства; б) *нераўнапраўю каталіцкага і праваслаўнага насельніцтва*; в) запрыгоньванню сялян.

6. Найбольшых памераў і магутнасці ВКЛ дасягнула пры: а) Гедзіміне; б) Альгердзе; в) *Вітаўце*.

7. "Малая падарожная кніжыца" была выдадзена каля 1522 г. у Вільні: а) Сымонам Будным; б) Міколам Гусоўскім; в) *Францыскам Скарынам*.